

คอลัมน์ "หอคอยส่องโลก"

Financial Day ฉบับวันพุธที่ 13 มีนาคม 2539

Rugby Super League

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

ความพยายามของนายรูเปิร์ต เมอร์ด็อก (Rupert Murdoch) ในการจัดการแข่งขันรักบี้อาชีพในประเทศออสเตรเลีย ต้องเผชิญกับอุปสรรคสำคัญ เมื่อศาลมีคำพิพากษาห้ามมิให้นักรักบี้ในสังกัด Australian Rugby League (ARL) แปรพักตร์ไปสังกัด Super League ของนายเมอร์ด็อก

ในปัจจุบัน ประเทศที่มีการแข่งขันรักบี้มาเป็นเวลาช้านาน มักจะมีองค์กรดูแลการแข่งขันอยู่ 2 องค์กร คือ Rugby Union และ Rugby League Rugby Union เป็นรักบี้สมัครเล่น ส่วน Rugby League เป็นรักบี้อาชีพ ซึ่งก่อเกิดขึ้นภายหลัง Rugby Union และมีกติกาการแข่งขันที่แตกต่างกัน การแข่งขันรักบี้นานาชาติเพื่อชิงแชมป์โลก ซึ่งจัดมาแล้ว 3 ครั้ง โดยครั้งล่าสุดจัดในสหภาพอัฟริกาใต้ในปี 2538 นั้น เป็นการแข่งขันรักบี้สมัครเล่น อย่างไรก็ตาม กระบวนการศาลกานว้ตรกำลังกดดันให้รักบี้หันเหจากกีฬาสมัครเล่นไปสู่กีฬาอาชีพมากขึ้น

นายรูเปิร์ต เมอร์ด็อก เห็นช่องทางในการหารายได้จากการจัดการแข่งขันรักบี้อาชีพ เพราะรักบี้เป็นกีฬาสากล แม้เดิมจะนิยมแข่งขันภายในเครือจักรภพอังกฤษ แต่ขยายตัวสู่ภาคพื้นยุโรป ทั้งยุโรปตะวันตกและยุโรปตะวันออก ตลอดจนประเทศอื่นๆในภายหลัง การจัดการแข่งขันรักบี้ แม้จะช่วยให้มีรายได้จากการเก็บค่าผ่านประตู แต่รายได้ที่สำคัญมาจากการถ่ายทอดโทรทัศน์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าสิทธิการถ่ายทอดการแข่งขันและรายได้จากการโฆษณา

การเติบโตของรักบี้ในฐานะกีฬาสากล ประกอบกับการขยายตัวของโทรทัศน์ระหว่างประเทศ ทำให้นายเมอร์ด็อกเห็นช่องทางในการขยายฐานธุรกิจด้านสื่อสารมวลชนระหว่างประเทศ ด้วยการจัดตั้ง Rugby Super League ขึ้นในออสเตรเลีย และประเทศอื่นๆที่ประชาชนคลั่งไคล้กีฬารักบี้

ในกรณีของออสเตรเลีย News Corp ฐานธุรกิจของนายเมอร์ด็อกใช้เงินล่อสโมสรรักบี้ออกจาก Australian Rugby League นับว่าเป็นการทำสงครามแย่งชิงสโมสรครั้งสำคัญ เดิม ARL มีสโมสรสมาชิกอยู่ 20 สโมสร News Corp ประสบความสำเร็จในการดูดดึงสโมสรที่โดดเด่นถึง 8 สโมสร เพื่อจัดตั้ง Super League อาทิเช่น Sydney Bulldogs, Canberra

Raiders, Brisbane Broncos เป็นต้น News Corp นำรายได้จากการถ่ายทอดโทรทัศน์ทั้งภายในและระหว่างประเทศมาจ่ายเป็นค่าตอบแทนแก่สโมสรในสังกัด Super League โดยสโมสรสมาชิกนำไปจ่ายเป็นเงินเดือนแก่นักรักบี้อีกทอดหนึ่ง การที่สโมสรรักบี้ระดับนำพากันผลัดจาก ARL ย่อมแสดงให้เห็นว่า Super League จ่ายผลตอบแทนสูงพอที่จะสร้างแรงดึงดูดได้

การตีจากของสโมสรรักบี้ชั้นนำก่อให้เกิดความไม่พอใจแก่ ARL เป็นอันมาก ถึงกับไม่ยอมคัดเลือกนักรักบี้ในสังกัด Super League เข้าทีมชาติเพื่อแข่งขันระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการชิงแชมป์โลกในประเทศอังกฤษปลายปี 2538 แม้ศาลออสเตรเลียจะมีคำสั่งในเดือนกันยายน 2538 ให้ ARL พิจารณาคัดเลือกนักรักบี้ในสังกัด Super League ด้วย แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า นักรักบี้ที่เคยติดทีมชาติออสเตรเลียอย่างสม่ำเสมอ เมื่อผลจะไปอยู่ Super League ไม่มีผู้ใดเลยที่ติดทีมชาติ

Super League กำหนดที่จะมีการแข่งขันในสัปดาห์แรกของเดือนมีนาคม 2539 แฟนรักบี้ในออสเตรเลียและประเทศอื่นๆพากันใจจดใจจ่อติดตามการแข่งขัน เพราะเป็นการแข่งขันระหว่างสโมสรระดับยอด แต่แล้ววิมานของ Super League ก็พังทลาย

ARL ยื่นฟ้องต่อศาลว่า บรรดาสโมสรรักบี้ 8 แห่งที่แปรพักตร์ไปสังกัด Super League ละเมิดสัญญาที่ทำกับ ARL เพราะตามสัญญาผูกพัน (loyalty agreement) ที่ลงนามในเดือนพฤศจิกายน 2537 และกุมภาพันธ์ 2538 สโมสรเหล่านี้จักต้องผูกติดกับ ARL จนถึงปี 2542 ผู้พิพากษาเจมส์ เบอร์เชตต์ (James Burchett) ในคำพิพากษายาว 220 หน้า ตัดสินให้ ARL ชนะคดีเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2539

คำพิพากษาดังกล่าวนี้นัยว่า Super League มีอาจก่อเกิดได้ก่อนปี 2543 เว้นแต่ News Corp จะเปลี่ยนแนวทางในการจัดตั้ง Super League แทนที่จะใช้วิธีดึงสโมสรรักบี้ออกจาก ARL อาจหันไปใช้วิธีดึงนักรักบี้ออกจาก Australian Rugby Football Union (ARFU) และนำนักรักบี้ระดับดาราจากต่างชาติเข้าไปจัดทีมแข่งขัน หรือทำยที่สุด อาจต้องประนีประนอมเพื่อร่วมสังฆกรรมกับ ARL

ข้อพิพาทระหว่าง ARL กับ Super League นั้น แท้ที่จริงแล้วเกิดจากความขัดแย้งในผลประโยชน์ธุรกิจโทรทัศน์ เมื่อสาวให้ถึงที่สุด ก็เป็นความขัดแย้งระหว่างนายรูเบิร์ต เมอร์ดีอกกับนายเคอร์รี่ แพ็กเกอร์ (Kerry Packer) นายทุนสื่อสารมวลชนยักษ์ใหญ่แห่งออสเตรเลียทั้งคู่

นายแพ็กเกอร์เป็นผู้ถือหุ้นรายสำคัญในบริษัท Optus Vision บริษัทดังกล่าวนี้ถือหุ้นโดย Optus Communications (บริษัทธุรกิจโทรศัพท์ใหญ่เป็นอันดับสองในออสเตรเลีย) 47.5% Continental Cablevision แห่งสหรัฐอเมริกา 47.5% และนายแพ็กเกอร์ในฐานะปัจเจกบุคคล 5% Optus Vision เป็นเจ้าของสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 (Nine Network) ซึ่งได้

สัมปทานการถ่ายทอดการแข่งขันรักบี้ของ ARL จนถึงปี 2542 การจัดตั้ง Super League จึงมีผลกระเทือนต่อรายได้ของ Optus Vision โดยตรง

นายเมอร์ด็อกมีแผนที่จะให้สถานีโทรทัศน์ Foxtel ถ่ายทอดการแข่งขันรักบี้ของ Super League ที่จัดตั้งขึ้น Foxtel ถือหุ้นโดย News Corp และ Telstra ฝ่ายละครึ่ง Telstra เป็นรัฐวิสาหกิจโทรคมนาคมของออสเตรเลีย News Corp ยังร่วมกับ Telstra ถือหุ้น 25% ในสถานีโทรทัศน์ช่อง 7 (Seven Network) ซึ่งอาจร่วมถ่ายทอดการแข่งขัน Super League ด้วย นอกจากนี้ News Corp ยังพยายามควบกิจการของ Foxtel เข้ากับ Australian Media Ltd. ซึ่งเป็นธุรกิจ Pay TV ทั้งคู่ แต่คณะกรรมการควบคุมการผูกขาดแห่งออสเตรเลีย ที่มีชื่อว่า Australian Competition and Consumer Commission ไม่ยินยอม

แผนการจัดตั้ง Super League ของนายเมอร์ด็อกไม่เพียงแต่กระเทือนผลประโยชน์ ของ ARL และธุรกิจโทรทัศน์ของนายแพ็กเกอร์เท่านั้น หากยังกระทบต่อ ARFU ด้วย ประชาชน ชาวออสเตรเลียจำนวนไม่น้อยก็ไม่พอใจ Super League เพราะ Foxtel ซึ่งกำหนดจะถ่ายทอดการแข่งขันของ Super League เป็น Pay TV ผู้ที่มีได้เป็นสมาชิกไม่สามารถชมการแข่งขันได้ ด้วยเหตุดังนี้ จึงเกิดขบวนการ Stop Murdoch Now การต่อต้าน Super League กลายมาเป็นประเด็นการหาเสียงเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

ในขณะที่นายเมอร์ด็อกเคลื่อนไหวเพื่อจัดตั้ง Super League สื่อมวลชนรายงานข่าวว่า นายแพ็กเกอร์อยู่เบื้องหลังการจัดตั้ง World Rugby Corporation (WRC) ซึ่งมีเป้าหมายในการดึงนักรักบี้ชั้นนำที่สังกัด Rugby Union ทั้งในออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสหภาพอัฟริกาใต้ เพื่อจัดการแข่งขัน นายแพ็กเกอร์มีฐานอยู่ใน ARL อยู่แล้ว เพราะได้สัมปทานการถ่ายทอดการแข่งขันของ ARL จนถึงปี 2542 นายแพ็กเกอร์จึงต้องการขยายฐานไปสู่ Rugby Union

WRC สามารถทำสัญญากับนักรักบี้ชั้นนำในโลกลงใต้ (Southern Hemisphere) ได้ ชาวบางกระแสรายงานว่า จนถึงเดือนกรกฎาคม 2538 มีนักรักบี้ในสังกัดสโมสร All Blacks เพียง 3 คนเท่านั้นที่มีได้ทำสัญญาเข้าสังกัด WRC สำหรับนักรักบี้ในสังกัด Australian Rugby Football Union นั้น มีรายงานข่าวว่า WRC จ่ายค่าตัวเป็นเงินก้อน 350,000 ดอลลาร์ออสเตรเลียในทันทีที่ลงนามในสัญญา และจะมีรายได้อีก 300,000 ดอลลาร์ออสเตรเลียต่อฤดูกาลแข่งขัน

บรรดา Rugby Union ในออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสหภาพอัฟริกาใต้พยายามต้านกระแสการซื้อตัวนักรักบี้ของ WRC ในเดือนสิงหาคม 2538 ความพยายามของ WRC ก็ล้มเหลวลง เมื่อ ARFU ประสบความสำเร็จในการดึงนักรักบี้กลับคืนสังกัด ด้วยการยินยอมให้

นักรักบี้มีตัวแทนในคณะกรรมการบริหารเพิ่มขึ้น สมาคมรักบี้ในประเทศอื่น ๆ พากันเอาอย่างตามไปด้วย

ทั้ง Super League ของนายเมอร์ดีค และ World Rugby Corporation ของนายแพ็กเกอร์ต่างล้มเหลวในการจัดการแข่งขันรักบี้อาชีพนอกสังกัดองค์กรรักบี้ที่มีอยู่ในปัจจุบันในออสเตรเลีย

อย่างไรก็ตาม นายเมอร์ดีคยังมีแผนการที่จะจัดตั้ง Super League ในยุโรปโดยใช้งบประมาณ 77 ล้านปอนด์สเตอร์ลิง นายมอริส ลินด์เซย์ (Maurice Lindsay) อดีตประธานสโมสรรักบี้ Wigan เป็นผู้ดำเนินการโดยใช้สหราชอาณาจักรเป็นฐาน ในรอบทศวรรษที่ผ่านมา สโมสรรักบี้จำนวนมากในอังกฤษมีปัญหาทางการเงินจนต้องเลิกกิจการ ในปัจจุบันอังกฤษมีสโมสรรักบี้ถึง 35 สโมสร ซึ่งมากกว่าที่จะจัดการแข่งขันได้ วิธีการที่นายลินด์เซย์ดำเนินการก็คือ การผลักดันให้สโมสรรักบี้ต่างๆ ควบกิจการเข้าด้วยกัน เพื่อลดจำนวนสโมสร ขณะเดียวกัน ก็แสวงหานายทุนการกีฬา (sport entrepreneur) เข้ามาครอบกิจการสโมสร แต่ด้วยวิธีการเช่นนี้ สโมสรรักบี้เก่าแก่บางสโมสรจึงต้องถูกลบชื่อไปจากประวัติศาสตร์ ซึ่งชาวอังกฤษจำนวนไม่น้อยยังผูกพันกับมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ ในที่สุดแล้ว Super League ในยุโรป อาจประกอบด้วยทีมรักบี้จากอังกฤษ 10 ทีม เวลส์ 1 ทีม และฝรั่งเศส 1 ทีม

ก่อนหน้านี้ นายเมอร์ดีคได้จัดตั้งบริษัท SANZA เพื่อจัดการแข่งขันรักบี้ระหว่าง สโมสรในโลกลายใต้ (Southern Hemisphere) โดยใช้งบประมาณ 550 ล้านดอลลาร์อเมริกัน ทั้งนี้ด้วยการทำสัญญากับ Rugby Unions ในสหภาพอัฟริกาใต้ (SA) นิวซีแลนด์ (NZ) และออสเตรเลีย (A) เพื่อคัดสโมสรรักบี้ชั้นนำจากประเทศทั้งสามมาร่วมแข่งขัน SANZA จ่ายค่าตอบแทนแก่สโมสร ซึ่งนำไปจ่ายให้แก่รักบี้ที่อีกทอดหนึ่ง การที่ SANZA มีได้จ่ายผลตอบแทนแก่นักรักบี้โดยตรง (pay for play) ถือว่ามีได้ละเมิดกติกาของกีฬารักบี้สมัครเล่น

รักบี้เป็นกีฬาที่กำลังเผชิญกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ 3 กระแสพร้อมๆ กัน ในด้านหนึ่ง กระแสสากลานุวัตรไม่เพียงแต่เร่งความเร็วในการเป็นกีฬาสากลของรักบี้เท่านั้น หากยังช่วยเร่งกระบวนการแปรการการแข่งขันรักบี้ให้เป็นสินค้า (Commoditization) อีกด้วยการแข่งขันรักบี้กลายเป็นบริการสันตนาการที่มีผู้ผลิต มีผู้บริโภค และมีตลาดซื้อขาย ในด้านที่สอง กระบวนการแปรการการแข่งขันรักบี้ให้กลายเป็นสินค้า มีส่วนลดทอนลักษณะกีฬาสมัครเล่น (amateurism) และเพิ่มพูนความเป็นอาชีพ (professionalism) ของกีฬารักบี้ ในด้านที่สาม กระบวนการโทรทัศน์านุวัตร (televisionization) มีส่วนผลักดันให้การแข่งขันรักบี้กลายเป็นสินค้าที่ซื้อขายคล่องขึ้น และเกื้อกูลต่อการขยายตัวของทุนวัฒนธรรมเข้าสู่กิจการกีฬา